

„A Művészetet szolgálom...”

Szuromi Pál, a Móra Ferenc Múzeum művészettörténésze, művészeti író. Valamikor a tanárképző főiskola rajz szakos növendéke volt, most ő oktatja a hallgatókat műtörténetre. Gyakran nyit kiállítászt Szegeden és a megyében, sokszor vesz részt tárlatok zsűrizésében, rendezésében. Évek óta rendszeresen olvashatjuk írásait a Művészetben, idén két könyve is megjelent. Már kapható a könyvesboltokban Csáky József szobrászművészről írt monográfiája. Szuromi Pál olyan ember, aki lényegre törően, pontosan fogalmaz. Szigorú, igényes és fenntartja a jogot arra is, hogy mint művészeti író, szubjektív lehessen. Amolyan mindenevő fajta, stílustól, hangvételtől, alkotótól függetlenül tud lelkesedni minden jó műért.

— „Hivatalosan” mi egy művészettörténész dolga?

— Általában az, hogy egy kultúrkörben, annak képzőművészeti múltjában, jelenében otthon legyen, s annak adatait feldolgozza. Egy múzeumi művészettörténésznek pedig feltétlen kötelessége a helyi képzőművészeti értékek felfedezése, begyűjtése, megőrzése, átmentése a következő korokba.

Sajnos, ehhez a feltételek szinte hiányoznak. A múgyűjtést, képvásárlást pénz nélkül csak nehezen lehet megoldani. Amihez viszont nem kell sok pénz, az az ismeretterjesztés. Véleményem szerint ez a legfontosabb dolga ma egy művészettörténésznek. Hogy jó értelemben vett népművelő munkát végezzen.

— Hogy érzi, mit várnak Öntől a helyi képzőművészek?

— Kevés kivétellel azt, hogy szolgáljam őket. Hogy a propagandistájuk legyek.

— S mit gondol, megfelel ennek az elvárásnak?

— Biztosan nem. De nem is akarok. Ugyanis nem a művészeket, hanem a Művészetet szeretném szolgálni. S ez egy sokkal tágabban értelmezett feladat.

— Sokan szeretnének megtanulni érteni a képzőművészetet, de nem tudják, hogyan kell elkezdni.

— Legjobb az iskolában, de később sem reménytelen. A „belső látást” kell

kifejleszteni. Koncentrálni kell megtanulni. Körbejárni egy-egy dolgot, elmélni, megmérlegelni a látványban. S felfedezni a viszonylatokat. Csak saját élményhez érdemes viszonyítani a látottakat. Ha egy képet vagy szobrot nézünk, hagygni kell, hogy szabadon jöjjenek felszínre a saját emlékeink, gondolataink. Asszociatív alapon kell befogadni egy alkotást. Saját belső képeinkhez kötni a látványt. Ehhez persze meg kell állni a rohanásban, s el kell felejteni minden okoskodást. Kicsit meditálni kell, s elengedni magunkat.

— Tanulható ez egyáltalán felnőtt korban?

— Talán. Silva, amerikai író megpróbálta, neki sikerült. Szerinte az egyedire koncentrálni kell megtanulni az életben. Minket itt, Kelet-Európában arra tanítottak, hogy minél több ismeretet halmozzunk, gyűjtsünk a világról. Az iskolás gyerek fejét is mázsányi tudásanyaggal tömjük tele. Ahelyett, hogy megtanítanánk őket arra, hogyan kell kicsit dialektikusan szemlélni a világot. Ahelyett, hogy megállnánk egy dolognál, s abból bontanánk ki az egész világot. Hiszen a cseppben ott a tenger.

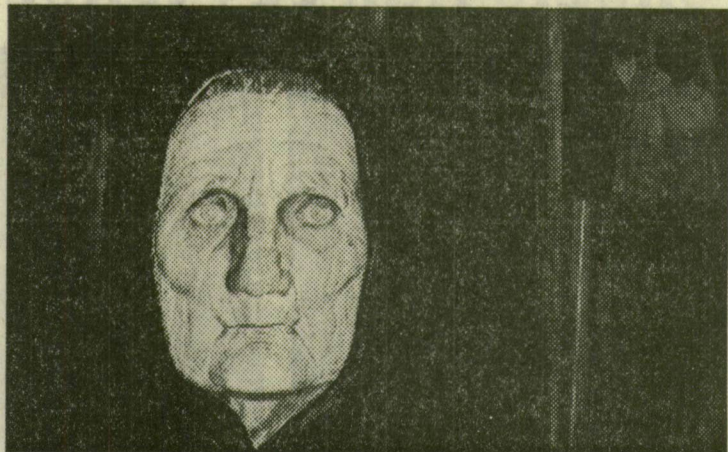
— Csáky Józsefről szóló könyvét nyilván ezzel a módszerrel írta meg. Hiszen egy életművet kellett úgy elemeznie, hogy ebből csak néhány szobrot láthatott eredetiben...

— Igen, azokat, melyek Magyarországon fellelhetők. A többi nem nézhettem meg Troyesban, hiszen Franciaországba tanulmányutat tenni nem telik a fizetésemből. De ez a néhány mű, amit tanulmányozhattam, nagy tiszteletet keltett bennem a mester iránt. Lehet, ha a gyengébben sikerült műveit is látom, talán nem is lelkesedem ennyire Csáky művészetéért. Véleményem szerint néhány jó szoborban ott rejlik egy egész életmű. A színvonalas alkotások hordozzák egy művész csakis őt jellemző kézjegyet, ízlését. Kifejezik vonzódásait tartalmakhoz, formákhoz. Emellett legtöbbször a korról — melyben születtek — is üzennek.

— Egy ilyen monográfia a szélesebb közönségnek készül-e, vagy inkább csak a szakmának?

— A szóbeliség a mi kultúránkban elsődleges. Nehéz tehát a művészettörténész dolga, hiszen a látványt kell „lefordítani” az olvasónak. Ha a művészeti író arra törekszik, hogy azt pontosan, tudományosan visszaadja, csapdába esik. A legnagyobb igyekezetből is csak száraz, élvezhetetlen, unalmas írás fog kerekedni. Én a szavakat arra használom, hogy egy képzőművészeti alkotás kapcsán támadt személyes élményemet mondjam el velük. Szeretném ezt minél egyszerűbben és közérthetőbben tenni. Ezért kerülöm a tudományoskodó hangvételt, a szakki-fejezések. Nem törekszem objektívításra, hiszem, hogy egy művészről, műről akár száz, száz nézőpontból is írhatnak tanulmányt. Esztétizálás helyett, esszé jellegű, igényű írásokat igyeksem a kezemből kiadni. Olyanokat, melyek élményszerűek, amik önállóan is megállnak a lábukon.

PACSIKA EMÍLIA

SIMAI MIHÁLY

Temesvári ádvent, 1989

Vigyázzatok, a magzatok minden hangot meghallanak, minden jajszt, minden lövést... parancs ha zeng, harang ha züg; kommandókat és tankokat —

bizony mondom, a magzatok minden hangot meghallanak: mindent hall az a magzat is a Lelkésné szíve alatt...

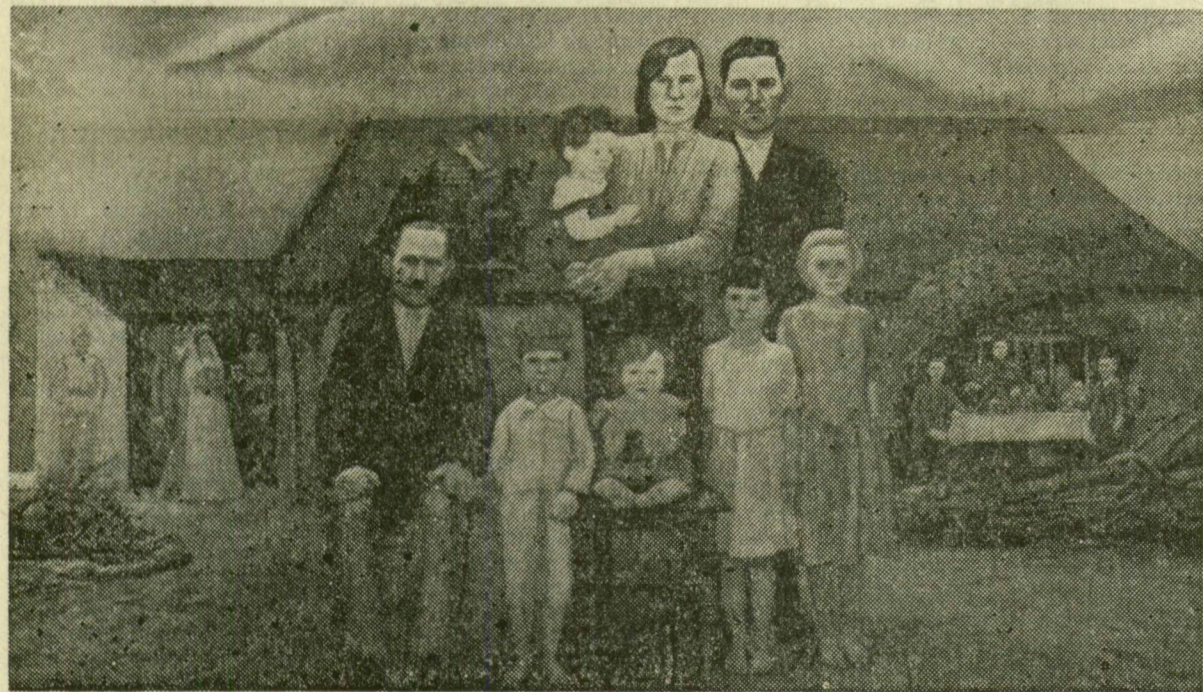
Vigyázzatok, vén zsarnokok, s ti, barbár Heródes-hadak! Mindent tud az a magzat ott a Lelkésné szíve alatt — S MINDENRE emlékezni fog!

Közelg a Nap! Vigyázzatok! A Szabadság Ádventje zeng, Temesvár most a Betlehem: Jézus-reinkarnációként féljétek ama születendő csillag-ígérte gyermekét.

Reszkessetek, Heródesek! Lükett millió anyaméh — hallgatóznak a magzatok, füleinek Temesvár felé az anyaméhben éhezők, magzataburokban reszketők; szebeni és brassói és bukaresti kisjézusok — anyák könnyének záporán át látják sátáni arcotok!

S minden harag, minden harang, minden ima bennük rezeg... Vigyázzatok, közelg a NAP, mikor gondolnak egy nagyot, s harsogó szóval szólanak csodát e fájó magzatok — s hangjuk lesz benzinespalack fölgyújtani a tankokat —

1989. december 18.

Egyikünk sem tudhatja, mikor következik be életében egy váratlan-véletlen törés. Egy törés, amely lezárja létünk egy szakaszát, és elkezd egy merőben újat. Egy másfélét, egy nehezebbet, egy erőt, hitet és emberséget próbálót. Poczik Gábor 19 évesen tapasztalta meg az előtte elképzelhetetlent, s ma 25 esztendősen vall példás méltósággal — megváltozott önmagáról.

*

— Hogy miként telik el egy napom? Merőben másképp, mint ahogy néhány éve elképzeltem. Reggel nyolc óra körül rendbe teszem magam, aztán munkához látok. Két óra hosszáig dolgozom: az Írisz Szövetkezetnél fényszderést vállaltam, a Szent Gellért Kiadónál megjelenő kiadványok, könyvek elkészítésében segídek. Korábban az egyetem is adott megbízásokat, de ez abbamaradt. Napirendemhez tartozik a rendszeres erősítés: délelőttönként fölötöm a súlyzókat, és súlyt emelek. Ebéd után, fél 3-ig ismét dolgozom, akkor gépirói munkát végzek. Ezután ismét tornázom, majd fogadom a tanítványaimat. A matematikában, fizikában segíték 13—19 éves diákoknak. Délután ellátogatok az egyesületbe, vagy újabban hetenként egyszer, a mihálytelki, alakulófélben lévő vallásos közösség találkozója megyek. Ilyenkor 8—10 fiatal összejön, volt osztálytársak, templomi ismerősök, fölvetünk egy-két témát, és elbeszélgetünk róla. A vitás kérdéseket helyükre tesszük, személyes kétségeinkre is feleletet kapunk a többiek segítségével. Emellett az egyháznak végzett közös munka is összetart bennünket. Szabad időmben egyébként angolt, számítógépes adatbevitelt tanulok, és érdeklődöm a grafológia iránt is.

— Kevés ember dicsekedhet azzal, hogy ilyen tartalmasan tudja eltölteni napjait. Aki nem ismeri magát, abban föl sem merül, hogy mindez egy tolokócsihoz kötött fiatalember napirendje. Honnan az erő, a kitartás?

— Ennek hosszú története van. Gyerekkoromban, amikor még épkézláb kölyök voltam, családom erőltette, hogy templomba járjak. Mint afféle magabiztos ifjú ember, mindig kerestem az alkalmat, hogy kibújjak a kötelezettség alól. A hit akkor sem kerített igazán hatalmába, amikor a kitűnő érettségi és a sikeres műszaki egyetemi főlvételi után kitortem a nyakam...

Töretlenül

— ...?!

— ...igen, a szó szoros értelmében. Kunfehértón fejest ugrottam a sekély vízbe. A diagnózis: a 4. és az 5. csigolyánál gerincvelő-sérülés, harántszakadás. Következmény: a négy végtag bénulása. Ezután úgy éreztem, mindennek vége. Magyarországon ugye nem lehet egyetemet, főiskolát tolokócsival elvégezni. Teljesen összetörtem lelkieg is: két éven át csak ültem az ablak előtt és bámultam kifelé. Aztán egyszer csak akadt egy ember — egy korombeli hölgy —, aki észhez térített. Akinék sikerült elfogadtatnia velem a vallás tanításait, aki rávezetett a hitre. Ez a találkozás alapvetően megváltoztatta az életemet, 180 fokos fordulattal...

— Más ember lett, vagy a világot látta másként?

— Más lettem, ezért váltam képessé arra, hogy másként szemléljem a világot. Rátaláltam a vallásos emberek közösségére, amely hasonlatos a mozgássérültekéhez: erőt ad az együvé tartozóknak. Rájöttem, hogy törekvéseik, életkörülményeik olyan értékek, amelyeket máshol nem lehet megadni. Tapasztaltam korábban, hogy ezeken a kereteken kívül élők milyen könnyedén fölruának alapvető szabályokat, megtalálják a kikaput, hogy mentesüljenek az örök törvények alól...

— ...azaz játszi könnyedséggel bűnbe esnek?

— Igen. Persze, bárki mondhatja: könnyű nekem jónak lenni, hiszen én be vagyok zárva... Azt hiszem, a baleset nélkül aligha választom ezt az utat.

— Mármint a hit útját, amely azonban új hivatáshoz is segítette a korábban tervezett mérnöki helyett. Jól tudom?

— Igen. Teológiai tanfolyamra járok, a Dóm tere. Jelenleg az utolsó, negyedik évet végzem. Hitoktatói képesítést szerezhetek itt. Annak nagyon örülök, hogy a püspök úr alkalmasnak találta a hospitálásra. Így reménykedhetem, hogy megkapom tőle a jogot a tanításhoz is. A Szent József templom alkalmas hely is erre: fűthető és számomra is megközelíthető. A fiatalokat szeretném oktatni.

— Mindez hihetetlen erőt, elszántságot követel magától, jól tudom, de végül is segítőkész családtagok nélkül aligha boldogulhatna.

— Tulajdonképpen szerencsésnek mondhatom magam, csodálatos szüleim, rokonaik vannak. Édesapám jogtanácsos, anyám főelőadó, viszonylag jól keresnek. Hogy mást ne is említsek: megteremtik a lehetőséget, hogy minden szerdán följussak Pestre, de nekem nem gond a városon belüli közlekedés sem. Tudja, van egy kanadai nagynénim. Mindenünket, a kocsit is tőle kaptuk. A harmadik emeleti lakásból úgy tudunk elköltözni, hogy az ő segítségével megvásárolhattunk egy fél házat, amelyben tolokócsival tudok mozogni, úgy alakítottuk át. Akinék nincs pénze, az sajnos rabként kénytelen élni: ismerek egy srácot, aki jobb állapotban van, mint én, de lift nélküli, paneiházban lakik, és naphosszat kénytelen nézni a négy falat... Nekem házon belül is minden adott, hogy értelmesen elfoglalt magam: a nagynéni révén jutottam tévéhez, számítógéphez, bútorhoz, tőle kaptam ezt a tolokócsit is.

— A család nélkül milyen lenne az élete?

— Havonta 3000 forint járadékot kapok. Hetente kétszer egy óra gyógytornát fizet a rendelőintézet. Hihetetlen támasz számomra is a mozgássérültek megyei egyesületének szegedi csoportja, amelyben Salgó László az, aki éltetője a szervezetnek. Ha nem lenne családom, akkor is erre lennék jogosult, csak akkor intézetben kellene élnem.

— Hogyan képzei a jövőt?

— Nincs bennem az az erőltetett igyekezet, hogy 10 évre előre tervezek. Számomra már veszélyeztetettebb az élet, bejöhét egy krach és vége. Különben is nekem 50 százalékos rövidítéssel kell számolnom az éveimet, azt mondták.

— Most hogy érzi magát?

— Köszönöm, jól. De a tartós mozgáshiány a vérkeringés, a veseműködés zavarait idézheti elő és tüdőgyulladást okozhat, előfordulhatnak görcsök, csontkinövés keletkezhet, meg más speciális problémák léphetnek föl... De hát bízom: egyelőre még csak 6 éves vagyok...

CHIKÁN ÁGNES